

ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Марчій-Дмитраш Тамара Михайлівна
кандидат педагогічних наук, доцент

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Україна

Івано-Франківськ

Анотація: У статті проаналізовано основні форми організації навчальної діяльності дітей дошкільного віку у процесі вивчення ними іноземної мови за кількістю учасників навчання (індивідуальна, парна, групова, фронтальна) та за зовнішніми характеристиками навчального процесу (заняття, гра, тощо). Коротко охарактеризовано специфіку заняття з іноземної мови в ДНЗ. Акцентовано на необхідності врахування психологічних особливостей дошкільників у процесі організації різних форм навчальної діяльності.

Ключові слова: форма, навчальна діяльність, дошкільний навчальний заклад, дитина дошкільного віку, іноземна мова, вчитель іноземної мови, заняття, гра.

Актуальність дослідження форм організації навчальної діяльності дітей дошкільного віку у процесі вивчення ними іноземної мови пов'язана з формуванням пізнавального інтересу, розвитком інтелекту, пам'яті, мислення, творчих здібностей, а також з необхідністю поступового формування готовності у дошкільників до використання іноземної мови як засобу комунікації, що в сучасних умовах демократизації та євроінтеграції набуває вагомого значення. Окрім того, дошкільний вік є найбільш сензитивним періодом для вивчення іноземної мови, а раннє навчання мови передбачає адаптацію дитини в початковій школі.

Проблеми організації навчальної діяльності дітей дошкільного віку у процесі вивчення ними іноземної мови досліджували: С. Будак (формування готовності студентів до іншомовної діяльності з дошкільниками), Л. Глушок (педагогічна практика із додаткової спеціалізації «Вчитель англійської мови в ДНЗ і початковій школі»), Ю. Сищенко (практичний матеріал для проведення інтегрованих занять з англійської мови), Т. Шкваріна (методика навчання іноземної мови дошкільників) та інші.

На основі аналізу наукових праць навчальну діяльність в контексті нашого наукового пошуку розуміли, насамперед, як взаємодію вчителя іноземної мови й дітей дошкільного віку, яка забезпечує формування їх іншомовних знань, умінь і навичок, розвиток пізнавальних інтересів (у процесі вивчення іноземної мови).

Вченими виокремлено різні підходи до конкретизації форм організації навчальної діяльності з іноземної мови. Для нашого дослідження актуальною є класифікація таких за кількістю учасників навчання (індивідуальна, парна, групова, фронтальна) та за зовнішніми

характеристиками навчального процесу (заняття, гра) (В. Андрєєв, І. Харламов та інші) [4, с. 7]. Так, *індивідуальну* форму роботи спрямовано на самостійне виконання дитиною навчальних завдань із опосередкованою або безпосередньою допомогою вчителя. На початковому етапі вивчення іноземної мови зазначену форму використовують рідко, оскільки дошкільники ще не впевнені у своїх здібностях до оволодіння мовою. Індивідуальну форму можна реалізувати, наприклад, передбачивши роботу з книгою, комп'ютером тощо. Така форма сприяє формуванню самостійності, творчого підходу до вирішення завдань.

Парна форма організації навчальної діяльності має переваги, коли дитина засвоїла інформацію і може обмінятися нею з іншим. Прикладами можуть бути переказування та складання діалогів з іноземної мови тощо. Це сприяє формуванню знань і вмінь, комунікативної компетенції.

Проблемам організації *групової* навчальної діяльності дітей присвячено дослідження О. Ярошенко. Однією з особливостей такої діяльності є те, що діти, об'єднуючись в групу, узгоджуючи свої дії, сприяють виникненню так званого "групового ефекту", коли результат діяльності групи стає вищим за загальну суму результатів індивідів. Для цього важливо, щоб учасники мали бажання спільно вирішувати навчальні завдання, хоча б половина дітей була готова виконувати початкові дії, співпрацювати один з одним [6, с. 25]. Таку форму можна використовувати, наприклад, у іграх.

Фронтальна форма організації навчальної діяльності учнів передбачає виконання всіма спільного завдання під керівництвом педагога. Таку форму роботи використовують під час розповіді, пояснення тощо для ефективної праці всієї групи, часто – для закріплення нових знань. Поєднуючи її з завданнями творчого характеру, можна активізувати всіх учнів. Проте така форма зорієнтована на співпрацю з дітьми з високим рівнем володіння іноземною мовою.

За зовнішніми характеристиками навчального процесу виокремлено такі форми: заняття, консультацію, гурток, конкурси.

Основною формою організації навчання іноземної мови в ДНЗ є *заняття*, специфічними особливостями якого є мовленнєва спрямованість, комплексність, використання ігор та опора на рідну мову дітей. Так, мовленнєва спрямованість заняття з іноземної мови полягає у формуванні основ іншомовного спілкування, мовленнєвих навичок і вмінь згідно з програмою, спілкування за допомогою комунікативних вправ, навчальних ігрових ситуацій, наочності. Комплексність заняття з іноземної мови базується на взаємозв'язку різних видів мовленнєвої діяльності. Разом з тим, вивчення іноземної мови відбувається на основі засвоєної системи рідної мови. Тому вчитель повинен організувати навчальну діяльність так, щоб діти могли опиратися на здобуті знання [5, с. 22], не боялися спілкуватися.

Дидактичні ігри у навчанні іноземної мови в ДНЗ використовують з метою розвитку всіх психічних процесів дітей, їх інтелекту, кмітливості. Дидактична гра, поєднуючи навчальний та ігровий аспекти, дає змогу педагогу навчати лексики, фонетики, граматики іноземної мови, відпрацьовувати комунікативні навички. Дошкільники із задоволенням виконують ігрові дії, засвоюючи при цьому іншомовний матеріал.

Додаткові заняття (вправи) та *консультації* використовують епізодично, допомагають дошкільникам, які мають прогалини у засвоєнні іноземної мови. Вони відбуваються у формі співбесіди з однією дитиною чи з групою дітей в позанавчальний час, сприяючи поглибленню їх знань, розвитку інтересів.

Ефективною формою організації навчальної діяльності є *гурток* з іноземної мови. Засідання гуртка проводиться в більшості випадків один раз на тиждень. Основна мета гуртка – створення позитивної мотивації до вивчення іноземної мови. Однією з форм ефективно організації навчальної діяльності може бути *ігровий гурток*, основною метою якого повинне бути удосконалення мовної і мовленнєвої компетенції дошкільників, основний метод навчання та засіб пізнавальної діяльності – гра. Задоволення від участі в грі сприяє швидкому засвоєнню інформації, формуванню вмінь та навичок. Дітям дошкільного віку легко імітувати інтонацію, працювати хором, вони хочуть спілкуватися, випробовувати свої знання на практиці. Поєднання ігрової, навчальної і рухової діяльності забезпечує бажання пізнавати нове і вчити іноземну мову [2, с. 92–93], поповнює їх активний словник, допомагає позбутися страхів у спілкуванні нерідною мовою, сприяє досягненню високих результатів у її вивченні.

Ефективність використання певної форми навчальної діяльності залежить від учителя, його організаторських умінь, здатності забезпечити активність і результативність вивчення іноземної мови на основі співпраці з дітьми. Для підвищення ефективності вивчення іноземної мови слід поєднувати різні форми навчальної діяльності. Основними критеріями вибору є зміст навчального матеріалу, етап вивчення іноземної мови, рівень володіння дітьми нею, специфіка вивчення іноземної мови в ДНЗ, організаторські й комунікативні здібності педагога.

Організуючи навчальну діяльність, вчитель іноземної мови повинен урахувати психологічні особливості дошкільників і відповідно коригувати свою поведінку для створення розвивального навчального середовища. Доцільно дозволяти дітям допускати помилки; використовувати прийоми так званого інструментального навчання (розфарбовування, складання, наклеювання, вирізання тощо) із коментарями іноземною мовою; уникати повторення однакових видів діяльності, оскільки це призводить до втрати інтересу; заздалегідь готувати додаткові навчальні завдання для дітей, які працюють швидше і ефективніше за інших; застосовувати змагання у навчанні (це активізує дітей, підвищує увагу тощо); забезпечити перебування дітей у мовному середовищі, розмовляючи якомога більше

іноземною мовою; використовувати дидактичні ігри з метою зацікавлення у вивченні іноземної мови, враховуючи потребу дошкільників у ігровій діяльності.

Серед основних проблем організації навчання іноземної мови у ДНЗ виявлено недостатню сформованість пізнавальної самостійності і монологічного мовлення іноземною мовою дітей дошкільного віку; необхідність постійного мотиваційного забезпечення навчальної діяльності; недосконале технічне та матеріальне забезпечення процесу навчання; недостатній рівень готовності вчителів іноземної мови ефективно організувати навчальну діяльність дітей дошкільного віку.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в аналізі методів і засобів, сприятливих для ефективного вивчення іноземної мови дошкільниками.

Література:

1. Казачінер О. С. Усі заняття з англійської мови в ДНЗ (за базовим компонентом дошкільної освіти) / Казачінер О. С. – Х. : Вид. група «Основа», 2014. – 285 с.

2. Калініна Л. В. English After Classes : методичний посібник для позакласної роботи на початковому етапі загальноосвітньої школи : у 3 кн. Кн. 1 / Л. В. Калініна, І. В. Самойлюкевич, Л. І. Березенська. – Харків : Веста : Ранок, 2003. – 192 с.

3. Марчій-Дмитраш Т. М. Навчання іноземної мови дітей дошкільного віку: Навчально-методичний посібник / Марчій-Дмитраш Т. М. – Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г. М., 2015. – 64 с.

4. Матішак М. В. Варіативність організаційних форм навчальної діяльності учнів 6–7-річного віку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.09 “Теорія навчання” / М. В. Матішак. – К., 2008. – 20 с.

5. Роман С. В. Планування та аналіз навчального процесу з іноземної мови у початковій школі (на матеріалі англійської мови) : навч. посібник / Роман С. В. – Горлівка : ГДПШМ, 2003. – 108 с.

6. Ярошенко О. Г. Педагогічні основи групової навчальної діяльності школярів (на матеріалі вивчення хімії) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : спец. 13.00.01 “Теорія та історія педагогіки”; 13.00.02 “Теорія та методика навчання (хімії)” / О. Г. Ярошенко. – К., 1998. – 33 с.